

Zeven duurzame ziekenhuizen

Wij zorgen toch dat patiënten beter worden? Is er een maatschappelijker doel dan dat denkbaar?

Door deze redenering kijken maar weinig Nederlandse ziekenhuizen wat maatschappelijk verantwoord ondernemen kan opleveren.

Er zijn wel ziekenhuizen in Nederland met duurzame praktijken, maar een echte integrale aanpak voor de sector ontbreekt.

+ TEKST ASTRID VAN UNEN

Manifest voor de zorg

- Hoogste tijd voor actie! Dat concludeerden Milieuplatform Zorgsector, MVO Nederland en NIGZ na onderzoek naar het MVO-gehalte binnen ziekenhuizen en zorginstellingen. Het resultaat: een manifest dat inmiddels door ruim zestig betrokken partijen in de zorgsector is ondertekend. De initiatiefnemers willen de zorgsector van 'nieuwe vleugels en nieuwe teugels' voorzien, zo staat te lezen in het MVO-manifest, dat in januari openbaar is gemaakt. Het Gezondheidsinstituut NIGZ, een landelijk deskundigheids- en informatiecentrum, Milieuplatform Zorgsector (MPZ) en MVO Nederland staken vorig jaar de koppen bij elkaar, omdat ze constateerden dat de zorg ver achter bleef in de ontwikkeling van maatschappelijk verantwoord ondernemen. "Het proces loopt traag. In de zorgsector staat weliswaar de patiënt centraal, maar dat zegt nog niks over de inrichten van de bedrijfsvoering", zegt projectcoördinator Hélène van der Vloed van MVO Nederland. "Daarom is de ontwikkeling van maatschappelijk verantwoord organisatiegedrag in de zorg achterop geraakt. Bedrijven onderscheiden zich tegenover concurrenten die niks aan MVO doen. Die concurrentie heeft lange tijd geen rol gespeeld in de zorg." Met het manifest moet het thema hoger op de agenda komen, stelt ook MPZ-directeur Adriaan van Engelen. "Er is wel genoeg kennis van MVO, maar door de drukte van alle dag komt het management niet aan daden toe. Met het manifest vliegen we nu het thema direct bij de directies binnen."

MVO Nederland is een rondgang gestart langs ziekenhuizen en zorginstellingen om uit te leggen wat de meerwaarde van MVO in de zorg is. "De zorg heeft nog niet voldoende in beeld hoe ze een verschil kunnen maken met maatschappelijk verantwoord ondernemen", legt Van der Vloed uit. "Er werken 440 duizend mensen in de sector. Het gaat dus om een gigantische werkgever. Alleen al met zijn inkoopkracht kan deze sector maatschappelijke veranderingen tot stand brengen: als alle Raden van Bestuur besluiten om voortaan duurzame koffie aan te bieden, reken dan maar dat de koffiebranderijen een enorme inhaalslag gaan maken. Want zoveel afnemers wil iedereen wel."

Het manifest werd aanvankelijk door twintig voortrekkers getekend, waaronder zorgverzekeraars, een farmaceut, zorginstellingen, financiële partners en kennispartners. Inmiddels hebben zich meer dan zestig betrokken partijen geëngageerd aan invoering van MVO in de gehele organisatie. Een nieuw opgericht MVO-zorgplatform gaat voor het nodige netwerk en de kennis zorgen. Doel is ook bestaande *best practices* uit te wisselen. En die zijn er zeker in de zorg.

www.milieuplatform.nl
www.mvonderland.nl

UMC St. Radboud in Nijmegen

Duurzame patiëntenzorg

Ze hebben "al een poosje" aandacht voor MVO in het UMC St. Radboud in Nijmegen, een van de ondertekenaars van het MVO-manifest. Die aandacht gaat uit naar duurzame patiëntenzorg en personeelsbeleid, zuinig omgaan met milieu, een veilige werkomgeving en maatschappelijke betrokkenheid. Die patiëntenzorg is wel heel bijzonder ingevuld, zo blijkt uit de toelichting van Cathy van Beek, lid van de Raad van Bestuur en verantwoordelijk voor patiëntenzorg en MVO. "We hebben de zorg zo ingericht dat de patiënt als partner wordt benaderd", legt Van Beek uit. "De patiënt kan zelf invloed uitoefenen op zijn zorgproces en het UMC kan doelmatiger werken. Zo worden

bijvoorbeeld geen onnodige afspraken gemaakt." Het personeel wordt ook bewust gemaakt van de kostbaarheid van materialen. "Soms worden dingen weggegooid die best hergebruikt kunnen worden. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid daarover voorlichting te geven." Daarnaast biedt het ziekenhuis extra's voor bijvoorbeeld jonge kankerpatiënten. Voor deze groep is een digitale community ingericht waar alle essentiële vragen kunnen worden uitgewisseld en beantwoord. Naar volle tevredenheid van de gebruikers. "Inmiddels hebben zes andere ziekenhuizen ons idee overgenomen." c.vanbeek@rvb.umcn.nl

HagaZiekenhuis in Den Haag

Sedum daken

Het HagaZiekenhuis in Den Haag is bezig met een grondig renovatie- en nieuwbouwtraject. "De bouwactiviteiten bieden een kans voor vergroening van de daken", vertelt milieucoördinator Marloes Griffioen. "Inmiddels ligt het sedumdak op de polikliniek al een jaar en onlangs is de derde verdieping van de hoogbouw vergroend. Wat nog aangebouwd wordt, krijgt ook een sedumdak. Subsidie en fondsenwerving zijn hier niet doorslaggevend." Groene daken bieden vele milieuvoordelen, weet Griffioen. "En ze bieden een rustgevend uitzicht aan patiënten en medewerkers. Dit past binnen het beleid van het HagaZiekenhuis, dat *planetree* als een van de speerpunten heeft gekozen. *Planetree* is een vernieuwende manier van zorgen waarbij de patiënt centraal staat, evenals een prettige en zorgzame omgeving. Want als mensen zich prettig voelen, is dat goed voor hun herstel." m.griffioen@hagaziekenhuis.nl

Jeroen Bosch Ziekenhuis in Den Bosch

Laagdrempelige communicatie

Een nieuwbouw met een *healing environment*, dat was het doel van het Jeroen Bosch Ziekenhuis in Den Bosch. Het duurde vele jaren, maar het gebouw is er gekomen, met veel licht, groen en kunst. "Dan is het logisch dat je op zoek gaat naar passende communicatie, die de omgang met de patiënten verbetert", vertelt Celia Noordegraaf, manager Marketing en Communicatie. Ze begon met de serie 'Ken je dokter', met elke week een portretinterview met een arts uit het ziekenhuis voor de externe website. "Die bleken heel goed gelezen te worden. Dat is positief, want als je de barrière tussen dokter en patiënt wegneemt, heeft dat een helende werking." Inmiddels zijn er maandelijks publieklecturen onder het motto 'Dokter op Dinsdag'. "Er blijkt een enorme honger naar eerlijke informatie", stelt Noordegraaf. "Deze lezingen gaan over terugkerende klachten waar we weleens last van hebben zoals lage rugklachten of slaapstoornissen. Een week voor de lezing verschijnt er een pagina met interview in het Brabants Dagblad zodat mensen in de regio weten wat er op het programma staat. Nu zit de zaal elke maand vol." Noordegraaf won de uitverkiezing Communicatievrouw van het Jaar 2011, 'vanwege de innovatieve manier waarop zij het ziekenhuis met weinig middelen heeft weten te verbinden met de maatschappij', aldus de jury. c.noordegraaf@jbz.nl

OLVG in Amsterdam

De Milieuthermometer

'We gaan voor zilver!' besloot de Raad van Bestuur van het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG) in Amsterdam een aantal jaren geleden. Milieucoördinator Ellen Parma had het voorstel gedaan om de Milieuthermometer te gaan gebruiken, een set van criteria om aan een duurzame bedrijfsvoering te werken op grond waarvan een ziekenhuis een bronzen, zilveren of gouden certificaat kan halen. Dit instrument is ontwikkeld door de vereniging Milieuplatform Zorgsector (MPZ) in samenwerking met SMK (Stichting Milieukeur). Parma stelde bescheiden voor om 'brons' te halen aan het eind van 2012, maar het bestuur had de smaak te pakken. Uit inventarisatie bleek dat het OLVG al aan heel veel criteria voldeed wat betreft energiezuinig en milieubewust beleid. "Alleen duurzaam inkopen moet nog worden ingebed", vertelt Parma. "Daar zijn we nu volop mee bezig. Dat betekent voor onze inkopers een hele andere werkwijze, maar we hopen ook dat onze leveranciers hierdoor wakker worden." e.m.parma@olvg.nl

Sint Maartenskliniek in Nijmegen

Eerlijke voeding

Gastvrijheid staat centraal bij de Sint Maartenskliniek in Nijmegen. In de keuken betekent dat: aandacht voor vers kwaliteitseten. En dus besloot Hoofd Voeding Jelle Ferwerda vier jaar geleden die kwaliteit in de regio te zoeken. Het begon met een appeltje en inmiddels komt in sommige seizoenen meer dan de helft van de verse producten uit een straal van 35 tot vijftig kilometer rond de kliniek. "Want", zegt Ferwerda, "kwaliteit is te halen uit de streek. Daarnaast willen we graag de regionale economie stimuleren. We veroorzaken op deze manier minder voedselkilometers en er ontstaat transparantie van grond tot mond. We kennen de boeren en weten dus waar het eten vandaan komt." Het streekproductenassortiment bij de Sint Maartenskliniek bestaat uit onder andere zuivel, sappen, scharreleieren, groente en fruit en biologisch vlees. De koks zijn getraind in duurzaam bereiden, waardoor er meer netto product overblijft, er minder energie verloren gaat en het eten lekker blijft. De winst: "We kopen 10 à 20 procent goedkoper in. De bordjes worden leeggegeten, waardoor we nauwelijks afval hebben. Als je bedenkt dat een kilo afval zes euro kost, zie je de winst al. Maar onze grootste winst is het compliment van een collega, gast of patiënt." j.ferwerda@maartenskliniek.nl

Een nieuw opgericht MVO-zorgplatform gaat voor het nodige netwerk en de kennis zorgen, evenals het uitwisselen van *best practices*

➤ Kennemer Gasthuis in Haarlem

Even naar buiten

Meer doen dan alleen genezen. Dat was de wens van het Kennemer Gasthuis in Haarlem. “De oncologische zorg is een van de speerpunten van ons ziekenhuis”, vertelt hoofd communicatie Simone Nederend. “In 2010 hebben we een onderzoek gedaan onder kankerpatiënten. Daaruit bleek dat zij behoefte hebben aan aanvullende zorg en aandacht voor zaken als angst en rust zoeken.”

Via via kwam ze in contact met Landgoed Duinlust in het natuurrijke Overveen, dat ook aandacht heeft voor bijvoorbeeld *wellness*. “Eind oktober hebben we in Duinlust de eerste Pluk de Dag-dag georganiseerd met een pallet van aanvullende zorg zoals massage, yoga, dans en een kookworkshop voor gezonde voeding. De belangstelling bleek overweldigend.” De Raad van Bestuur was meteen enthousiast over dit programma, zij zagen en zien dat hier echt behoefte aan is. Sinds januari van dit jaar biedt het Kennemer Gasthuis iedere maand een workshop aan kankerpatiënten aan. “De winst is dat we mensen die iets ergs meemaken zorg bieden en extra aandacht, om ze weer mensen te laten voelen.”

nederend@kg.nl

UMC Utrecht

Energiebesparings-systeem

Het UMC Utrecht is al vijftien jaar bezig met een milieuzorgsysteem. De afgelopen drie jaar is de MVO-agenda scherper gedefinieerd, waarin zowel de *people*, de *planet* als de *profit*-facetten aan de orde komen. “We hebben onder meer een groep gevormd van mensen die met ideeën komen over energiebesparing”, vertelt Paul Allers, MT-lid van het facilitair bedrijf. “Zij kijken waar de kansen liggen. Wij hebben een eigen energiecentrale, waarin we zelf energie opwekken uit gas. Dit doen we primair voor de bedrijfszekerheid, maar de vrijgekomen warmte kunnen we ook prima gebruiken. Dit leidt tot een heel rendabele energieopwekking.”

UMC Utrecht heeft als een van de eerste ziekenhuizen het MVO-manifest ondertekend. Het mooiste resultaat van de afgelopen jaren noemt Allers het nieuwe rekencentrum, de plek waar de ICT-servers draaien en koeling nodig hebben. “De stroom die je daarvoor nodig hebt, is verspild. Dat kan zuiniger door te kijken naar de PUE-waarde. Meestal zit het rendement op 2, maar wij zitten op factor 1,12. Dit betekent dat we slechts 12 procent van de energie voor de computer nodig hebben voor de koeling. Dat is een van de laagste waarden van Europa. De winst? Dit is een echte geldbespaarder.”

p.j.allers@umcutrecht.nl

“In de zorgsector staat weliswaar de patiënt centraal, maar dat zegt nog niks over de inrichten van de bedrijfsvoering”

Is dit alles?

Nee, dit is een willekeurige rondgang langs allerlei ziekenhuizen, maar Nederland kent nog meer *best practices*. Zo heeft het Bronovo-ziekenhuis in Den Haag in 2009 in een aantal gangen led-verlichting aangebracht. Dit project zorgt in ruim vijf jaar voor een kostenbesparing van 1639,87 euro per jaar op de energierekening. De terugverdientijd van het project bedraagt ruim drie jaar.

De Pharma-filter van het Reinier de Graaf-ziekenhuis in Delft is ook zo'n goed voorbeeld. Hier wordt met biologisch afbreekbare po's gewerkt, die met inhoud, etensresten, disposable borden en bestek in de vuilvermaler op de verpleegafdeling verdwijnen. De Pharma-filter zorgt ervoor dat slechts 20 procent nog speciaal moet worden afgevoerd; de rest verdwijnt in het rioolwater. ■